

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Inngis elektronisk

Oslo, 24. juli 2020

Deres ref:
17/1884 - 117

Høringsuttalelse – forskrifter mv. om egen pensjonskonto

Vi viser til Finansdepartementets høringsbrev av 08. mai 2020, vedlagt høringsnotat om forskrifter mv. om egen pensjonskonto.

Verdipapirfondenes forening har siden juni 2019 deltatt i departementets gjennomføringsgruppe for egen pensjonskonto. Departementet har jevnlig benyttet seg av gjennomføringsgruppen i forskriftsarbeidet som har ledet fram til det foreliggende forskriftsutkastet. Foreningen var derfor godt orientert om forskriftsarbeidet, også før denne offisielle høringen.

Vi ønsker likevel å knytte enkelte merknader til høringsnotatet, først og fremst til kapittel 2, som omhandler standardisert kompensasjon for arbeidstakere som velger selvvalgt leverandør, men også til oppgjørsfrist for overføring til egen pensjonskonto og ikrafttredelse av lov- og forskriftsbestemmelsene om egen pensjonskonto.

1. Modell for beregning av standard kompensasjon

I høringsnotatet omtales i avsnitt 2.1.1 to modeller for beregning av standard kompensasjon. Modell 1 med utgangspunkt i saldo (saldomodellen) og modell 2 med utgangspunkt i innskudd (innskuddsmodellen). I høringsnotatet beskrives fordeler og ulemper ved de to modellene. I høringsnotatet gir departementet uttrykk for at begge modellene er egnet for beregning av standard kompensasjon.

Departementet reiser to spørsmål knyttet til kompensasjonsmodellen. Før det første reises spørsmålet om betaling av standardisert kompensasjon kan gjøres (av arbeidsgiver) direkte til arbeidstakers selvvalgte leverandør. Departementet skriver at det ikke er naturlig å regulere i forskrift hvordan betalingen skal foregå. Foreningen er enig i dette, men vil samtidig understreke at forskriften, gjennom beskrivelse av kompensasjonsmodell, heller ikke bør legge implisitte føringer på hvordan betalinger og prosesser innrettes. I tillegg reises spørsmålet om forskriften bør åpne for begge modellene for beregning av standardkompensasjon. Departementet skriver i høringsnotatet at det har modell 1 som foretrukket løsning og mener det ikke bør åpnes for to modeller for standard kompensasjon i forskriften.

Verdipapirfondenes forening vil ta til orde for at standardkompensasjon bør kunne beregnes med utgangspunkt i begge de to modellene og vil her gjøre nærmere rede for hvorfor vi mener at også innskuddsmodellen er godt egnet.

Først og fremst er innskuddsmodellen godt egnet til å gjøre en rimelig presis beregning av kompensasjonsbeløpet. Modellen vil også, i langt større grad enn saldomodellen, legge til rette for å fremme konkurranse og, etter vår oppfatning, tiltrengte strukturelle endringer i et pensjonsmarked som i mange tiår har vært fullstendig dominert av forsikringsbransjen. Innskuddsmodellen vil kunne bidra til å styrke konkurransen i pensjonsmarkedet fordi den, i motsetning til saldomodellen, gjør det mulig for arbeidsgiver selv å både beregne og formidle kompensasjonsbeløpet direkte til arbeidstakerens leverandør. Det er nettopp disse egenskapene ved modellen som representerer en strukturell nyteknisk løsning som kan bidra til å åpne for konkurranse fra nye aktører. Saldomodellen mangler etter vår oppfatning dette fornyende og konkurransefremmende elementet. Saldomodellen forutsetter at bedriftens valgte leverandør må være en del av «produksjonsløpet» (bedriftens leverandør må forestå både beregning og formidling av kompensasjonen til arbeidstaker), selv om arbeidstaker har valgt en *annen* leverandør. Med dagens konkurransesituasjon, der bedriftens leverandør i de aller fleste tilfeller vil være en godt etablert aktør (et forsikringsselskap), er det åpenbart at saldomodellen kan virke konserverende på innretningen av - og dermed konkurransen - i pensjonsmarkedet, stikk i strid med intensjonen med det nye regelverket om egen pensjonskonto.

I vår høringsuttalelse om egen pensjonskonto i 2018 tok vi til orde for en forenkling og effektivisering av måten arbeidsgivere og pensjonsleverandører samhandler på om innskuddspensjon. Vår foretrukne løsning for egen pensjonskonto har hele tiden tatt utgangspunkt i at arbeidsgiver i sitt lønssystem selv bør kunne beregne pensjonsinnskudd for sine ansatte og sende innskuddet direkte til arbeidstakerens pensjonskonto hos selvvalgt leverandør, på samme måte som arbeidsgiver betaler lønn til den ansattes bankkonto. Vi mener dette er en vesentlig enklere, rimeligere og langt mer effektiv løsning enn en løsning som tar utgangspunkt i at arbeidsgivers valgte leverandør skal beregne innskudd for alle ansatte og sende faktura til bedriften, også i de tilfeller der den ansatte har selvvalgt leverandør. Vi anser en slik løsning som byråkratisk og lite effektiv. Vi frykter generelt at løsninger og prosesser som er rettet inn mot arbeidsgivers leverandør i sin natur ikke er konkurransenøytrale, og at de derfor vil virke konserverende og i for liten grad legge til rette for mer konkurranse om kundenes midler fra nye typer tilbydere.

For å oppnå hovedmålsetningen med egen pensjonskonto om «mer pensjon for pengene» er det viktig at man er åpen for nye måter å gjøre ting på. Det er også viktig at man baserer seg på ny og effektiv teknologi som er tilgjengelig. Et eksempel på slik teknologi er moderne lønssystemer, som utvilsomt kan ta over mange av de beregningsoppgavene og administrative oppgavene som hittil har vært utført av livselskapene. I en verden der ytelsesordninger var det dominerende var disse beregningene kompliserte. I en verden der innskuddspensjon tar mer og mer over, er tiden etter vår oppfatning moden for at mange av disse oppgavene kan overtas av bedriftene selv og legges til moderne lønssystemer. Vi tror tilbydere av lønssystemer har en betydelig evne til å raskt tilpasse seg nye oppgaver, myndighetskrav, endrede lov- og forskriftsregler mv.

Så vidt vi forstår har de etablerte aktørene i pensjonsmarkedet i sitt arbeid med å etablere en felles infrastruktur for egen pensjonskonto (Nå kalt Pensjonskontoregisteret AS) lagt opp til samme type løsning når det gjelder beregning og håndtering av standard kompensasjon for forvaltningskostnader til ansatte med selvvalgt leverandør som man har gjort for pensjonsinnskudd: Løsningen innrettes mot arbeidsgivers valgte leverandør, som skal innhente informasjon om arbeidstakers «aktive saldo»

fra Norsk Pensjon, beregne kompensasjonsbeløpet og sende en faktura til bedriften. Etter at bedriften har betalt fakturaen til sin leverandør skal kompensasjonen videreformidles til den ansattes pensjonskonto hos selvvalgt leverandør som (enda) en betalingstransaksjon. I tråd med vår tidligere argumentasjon mener vi at en slik løsning, der beregning, innkreving og videreformidling av kompensasjonsbeløpet forestås av arbeidsgivers leverandør, er både byråkratisk, fordyrende og unødig tungvint. En slik løsning vil også føre til at ansatte med selvvalgt leverandør får noe senere innbetaling på sin pensjonskonto i forhold til ansatte som har valgt bedriftens leverandør. Dette er en opplagt konkurranseulempe for selvvalgt leverandør.

Vi mener forskriftsbestemmelsen § 2-3 om standardkompensasjon til medlem som har selvvalgt institusjon bør utformes slik at både saldomodellen og innskuddsmodellen kan anvendes for å beregne kompensasjonsbeløpet. Ved å åpne for modeller basert på innskudd kan arbeidsgiver direkte i sitt lønnsystem beregne standard kompensasjon for ansatte med selvvalgt leverandør og betale kompensasjon direkte til arbeidstakers pensjonskonto hos selvvalgt leverandør. Denne løsningen er i tråd med det som hele tiden har vært foreningens grunntanke når en samlet pensjonsbransje nå skal legge til rette for egen pensjonskonto.

Etter vårt syn bør en arbeidsgiver kunne beregne både pensjonsinnskudd og standard kostnadskompensasjon for sine ansatte direkte i sitt lønnsystem og sende begge beløp direkte til den ansattes pensjonskonto hos selvvalgt leverandør, helt uten involvering av arbeidsgivers valgte leverandør.

En tilsynelatende svakhet med modell 2 – som også har blitt påpekt av gjennomføringsgruppen – er at den ikke fullt ut tar hensyn til akkumulert avkastning på aktiv sparesaldo og at den derfor kan medføre at ansatte med selvvalgt leverandør blir over/underkompensert. Beregninger foreningen har foretatt, som baserer seg på premisene for modell 2 i forskriftsutkastet, viser at modell 2 har egenskaper som gjør at den, under rimelige forutsetninger med hensyn til kostnadssats i arbeidsgivers ordning, årlig avkastning på pensjonskapital, antall år arbeidstaker står i stillingen mv. gir tilnærmet likt resultat som modell 1, og at differansen i akkumulert kompensasjon mellom de to modellene vil være svært liten, også over tid.

Siden modell 2 legger «årets innskudd x antall år arbeidstaker har vært i stillingen» til grunn for beregning av standard kompensasjon vil modellen innebære at arbeidstaker får tilordnet kostnadskompensasjon som om første års innskudd var innbetalt allerede ved tiltredelse i arbeidsforholdet (fra dag 1) og deretter ved begynnelsen av hvert påfølgende år arbeidstaker står i stillingen. Denne «fortunge» egenskapen ved modellen vil, hvis man legger rimelige forutsetninger til grunn, på en god måte oppveie ulempen av at man ikke vil få kompensasjon for den delen av aktiv pensjonssaldo som tilskrives akkumulert avkastning.

Som et eksempel viser vår beregning at en arbeidstaker ved modell 2 med kr. 550 000 i årslønn, 2 prosent årlig innskudd, kostnadssats på 0,5 prosent for forvaltning i arbeidsgivers ordning og en årlig avkastning på 5 prosent til sammen vil motta en merkompensasjon vis-a-vis modell 1 på kr. 132 etter om lag 10 år i stillingen. Dette mener vi er en neglisjerbar differanse. Tallene vil kunne variere noe alt ettersom hvilke forutsetninger som legges inn i modellen. Hvis man for eksempel øker den årlige avkastningen til 7 prosent pr. år vil arbeidstaker komme likt ut i de to modellene etter mellom 8 og 9 år i stillingen, mens maksimal merkompensasjon på 113 kroner inntreffer i modell 2 etter ca. 5 år.

Innskuddsmodellen er enkel og består av få og kjente komponenter. Vi antar at den relativt enkelt kan implementeres i standard lønnsystemer. Det ligger et betydelig potensial for forenkling og

samlet kostnadsbesparelse i en mer sjablongmessig tilnærming, som innskuddsmodellen representerer. Departementet sluttet seg tidlig i forskriftsarbeidet til at arbeidsgiver kan dekke forvaltningskostnadene etter mer sjablongmessige regler, nettopp av forenklingssyn. Vi kan ikke se at det å åpne for modell 2 vil påvirke implementeringen av egen pensjonskonto negativt, snarere tvert imot. Modell 2 forenkler implementeringen fordi det blir mindre behov for samhandling mellom tilbyderne av egen pensjonskonto.

På denne bakgrunn ber vi om at forskriftsbestemmelsen i § 2-3 om standard kompensasjon til medlem som har selvvalgt institusjon utformes slik at den åpner for bruk av modeller som tar utgangspunkt i innskudd, i tillegg til modellen basert på saldo.

(Det anføres at vårt medlem Storebrand Asset Management AS ikke stiller seg bak synet om at det bør åpnes for betaling av pensjonsinnskudd eller kostnadskompensasjon direkte fra arbeidsgiver til selvvalgt leverandør.)

2. Kortere oppgjørsfrist for overføring til egen pensjonskonto

I kapittel 7 i høringsnotatet tar departementet opp spørsmålet om fristen for overføring av pensjonsmidler til egen pensjonskonto, som følger av reglene i forsikringsvirksomhetslovens kapittel 6, bør kortes ned fra dagens frist, som er én måned. Spørsmålet har vært diskutert i gjennomføringsgruppen, der det har blitt tatt til orde for en kortere oppgjørsfrist. Departementet viser i høringsnotatet blant annet til forskriftsreglene for aksjesparekonto som slår fast at overføring av aksjesparekonto fra en tilbyder til en annen skal gjennomføres innen 10 virkedager. Erfaringene fra innføring av aksjesparekonto, som trådte i kraft i september 2017, har imidlertid vist at 10 virkedager i mange tilfeller har vært en krevende frist, i alle fall inntil aktørene fikk gode og samkjørte rutiner for flytteprosessen. Vi antar imidlertid at det kan være spesielle forhold knyttet til aksjesparekonto, og som ikke nødvendigvis vil gjelde for egen pensjonskonto, som kan forklare hvorfor 10 dagers fristen i mange tilfeller opplevdes som knapp. Blant annet er det som oftest verdipapirer og ikke penger som flyttes, og det kan være lange eierkjeder med bruk av nomineekontoer hos begge tilbyderne av aksjesparekonto. Begge disse forholdene vil kunne bidra til at overføring av midler tar lengre tid.

Foreningen har ikke konkrete synspunkter på hva som vil være en passende oppgjørsfrist for egen pensjonskonto, men mener det må være rom for en kortere oppgjørsfrist enn dagens frist på én måned, uten at dette skulle føre til høyere operasjonell risiko. Vi vil imidlertid advare mot innføring av en ambisiøs oppgjørsfrist i en innfasingsperiode, før man har vunnet erfaring med innføring av egen pensjonskonto og hvordan den felles infrastruktur som er under etablering fungerer i praksis.

3. Ikrafttredelse av lov- og forskriftsbestemmelser

Målet er at lov- og forskriftsbestemmelsene om egen pensjonskonto skal tre i kraft 1. januar 2021. Videre legger departementet opp til at forskriften fastsettes i løpet av august 2020, slik at berørte aktører får tid til å sette seg inn i regelverket og innrette seg i tråd med dette.

Departementet ber om høringsstansenes synspunkter på at reglene om egen pensjonskonto settes i kraft på denne datoen. Departementet ber også om høringsinstansenes synspunkt på at bestemmelsen

om digitalt førstevalg i innskuddspensjonsloven § 2-7 femte ledd trer i kraft tidligere, for eksempel 1. september 2020, for å forenkle kommunikasjon med arbeidstakere og arbeidsgivere.

Målsetningen om ikrafttredelse 1. januar 2021 har blitt tydelig kommunisert siden gjennomføringsgruppen ble etablert, tidlig i 2019. Arbeidet med å etablere en felles infrastruktur for egen pensjonskonto (Pensjonskontoregisteret) er godt i gang og i rute, og har så vidt foreningen erfarer ikke blitt nevneverdig påvirket eller forsinket av koronapandemien. Foreningen støtter på denne bakgrunn at man opprettholder ambisjonen om å sette i verk regelverket fra 1. januar 2021. Foreningen støtter samtidig forslaget om tidligere ikrafttredelse av lovbestemmelsen om digitalt førstevalg.

Med vennlig hilsen

Verdipapirfondenes forening - næringspolitikk

Bernt S. Zakariassen
Adm. direktør